

Medya Çalışma Grubu Raporu

Genel Değerlendirme:

Görüşmeler sırasında şu değerlendirmeler yapıldı:

Toplantıya sunulan dosyadaki RTÜK'ün yazısında belirtilen verilere dayanılarak şu tespit yapıldı;

RTÜK'e 1 Ocak - 5 Eylül 2005 arasında gelen 39646 şikayetin ancak 3396'sının şiddet içerikli ve silahla ilgili programlara yönelik olduğu saptandı. Bunlardan da 2259'unun diziler ve haber programlarında 'görüntülerin şiddet içermeleri', 608'inin 'gençlere ve çocuklara şiddet içerikli eylemleri özendiren ve öğreten yayınlar', 231'inin 'şiddet içerikli görüntüleri izleyenleri olumsuz yönde etkileyen yayınlar', 80'inin 'vahşet ve işkence görüntüleriyle insanlara yanlış mesajlar verdiği düşünülen yayınlar' sadece 218'inin 'silah ve benzeri aletlerin kullanımını gösteren programlar' ile ilgili oluşuna dikkat çekildi.

Görüldüğü gibi 39.646 genel şikayetin % 8.5'inin şiddetle ilgili olduğu, şiddetle ilgili olanların içinde ise % 6.4'ünün silahla ilgili olduğu belirlendi. Ayrıca, genel şikayetler içinde silahla ilgili olanların ise % 0.5 oranında kalışına dikkat çekildi. Bu verilerin silah sorununun kanıksandığını gösteren bir yaklaşımı sergilediği sonucuna varıldı ve bu anlayışın değiştirilmesi gerektiği vurgulandı.

Bunlardan ayrı olarak aşağıdaki değerlendirme ve saptamalar belirlendi.

İnsanlar, medyadan kendilerine ve çocuklara zarar geldiğinin farkında değiller. Televizyonlarda şiddet içerikli yayınlar nedeniyle yayının durdurulmasına tepki gösteren aile bireylerine rastlanıyor. Bunun yanı sıra en çok cinsel konularda, hatta mayo defilelerine karşı tepki gösterilmesiyle karşılaşılıyor; onlarca kişinin öldürüldüğü televizyon programlarına tepki alınmadığı da oluyor. İzleyicilerin daha çok kendi namus anlayışlarını genelleştirerek toplumda geçerli kılmak yolunda tepki gösterdikleri anlaşıyor.

Bazı televizyonların reyting yükseltme kaygısıyla her türlü cezayı göze aldıkları ve toplumdan da karşı yönde bir baskı olmadığı gözlemleniyor. Televizyonlar savunmalarında, ticari bir kuruluş olduklarını öne sürüyorlar. Kamu yararı geri planda kalıyor.

Şiddet ve bireysel silahlanma konusunda medyanın tavrını değerlendirirken, medyada farklılıklar olduğu gerçeğinin göz ardı edilmemesi gerektiğine dikkat çekildi.

Özel televizyon yayıncılığının, Anayasal ve yasal ortamı olmadan başlamasının olumsuz etkilerinin günümüzde de sürdüğü ve kuralsız dönem alışkanlıklarının bazı yayın organlarında şiddet konusunda da kendini gösterdiği, yayın ilkelerine uyma isteğinin müdahale olarak değerlendirildiği gözlemlendi.

Her yayında olduğu gibi, şiddet konusunda da medyayı değerlendirirken haber kaynağı/okur-dinleyici-izleyici/medya üçgeninin dikkate alınması ve buna göre tek sorumluluğun medyadan beklenmemesi gereği değerlendirildi.

Yayın organlarındaki denetim birimlerinin de halkın alışkanlıklarına yakın bir yaklaşımla olayları değerlendirdiği görüldü.

Özellikle çocukların gazeteden daha çok televizyondan etkilendiğinin bilimsel olarak saptandığı vurgulandı. Medyadaki şiddet görüntülerinin yalnızca çocuklar tarafından değil, yetişkinler tarafından da bütünlük içinde algılanmadığı, sadece çarpıcı görüntülerin akılda kaldığı ve özentiyeye yol açtığı belirtildi.

Medya - şiddet ilişkisinin demokratik kültür açısından ele alınması gerektiği, günlük yaşamın her yönünde yeni bir medya okur yazarlığı kavramının yerleştirilmesi gereği vurgulandı.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında aşağıdaki çözüm önerileri saptandı.

1. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti' nin yayınladığı 'Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi' nin bütün yayın

organlarınca uygulanmasını sağlamak üzere kurumsal çalışmalar yapılmalıdır. Bildirgenin 'gazetecinin temel görevleri ve ilkeleri' bölümünün 3. maddesinde yer alan 'Gazeteci; her türden şiddeti haklı gösteren, özendiren, kışkırtan yayın yapamaz' kuralının uygulanmasına özen gösterilmelidir.

2. Gerek Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi çerçevesinde, gerek hukuksal açıdan gazetecilerin bilgilendirilmesi için Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Umut Vakfı ve İstanbul Barosu ile ortak seminerler düzenlenmelidir.
3. Pek çok ülkede olduğu gibi ilköğretimde eğitim programlarına 'medya okur yazarlığı' dersi konulmalıdır. Bu konudaki eğitim daha sonraki eğitim aşamalarında da sürdürülmelidir. Böylece yurttaşların medyayı doğru algılamak konusunda daha bilinçli konuma gelecekleri ve okur-izleyici-dinleyici olarak kendilerine düşen sorumlulukları özümseyecekleri düşünülmektedir.
4. Toplumda hukukun üstünlüğü ilkesi benimsetilmelidir. Bu nedenle de kişilerin kaba kuvvetle hak alma sürecini ortadan kaldıracak hukuksal ve yargısal düzenlemeler yapılmalı ve gerekli olanaklar sağlanmalıdır.
5. Milletvekilleri başta olmak üzere topluma örnek olması gereken kişilerin şiddet olaylarının yansımasında yalnızca medyayı suçlamaktan vazgeçip davranışlarının sorumluluklarını üstlenmelerini sağlayacak kurumsal girişimlerde bulunmalıdır.
6. Toplumda bireysel silahlı saldırının önüne geçmek üzere yapılacak çalışmaların, medyada kamu yararı spotları biçiminde (Trafik kurallarının anımsatılmasına ilişkin programlarda olduğu gibi) yayınların oluşturulması ve yaygınlaştırılması için gerekli düzenlemelerin yapılması yoluna gidilmelidir.
7. Medyanın toplumsal iletişim işlevinin yanı sıra yurttaşların günlük yaşam içinde karşılaştıkları bireysel silah kullanımının özendirildiği durumlar (silahların mağazaların vitrinlerinde satış amaçlı sergilenmesi, yazılı ve görsel basında tanıtımının yapılması) önlenmelidir.
8. Bireysel silahın yerleşim birimleri dışında kullanılması da sınırlandırılmalı, atışların yalnızca yasal poligonlarda yapılması sağlanmalıdır. Bu kuralın uygulanması için de silahlar, belirlenecek sürelerle denetimden geçirilmelidir.

Yukarıdaki değerlendirme, saptama ve çözüm önerilerimizin bir bölümünün medya ile doğrudan ilgili olmadığı ve öteki çalışma gruplarının alanına girdiğinin düşünölebileceğini dikkate alarak; bu tür konuların sonucunun medyaya yansması ve medya tarafından değerlendirilmesinin ve yorumlanmasının yapılması bakımından ele almaya gerek gördüğümüzü belirtiriz.

Katılımcılar

Nail Güreli - Umut Vakfı Mütevelli Heyeti Üyesi - Milliyet Gazetesi
Orhan Erinc - Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
Prof. Dr. Nurçay Türkoğlu - Marmara Üniversitesi
Nagehan Parlakoğlu - Radyo Televizyon Üst Kurulu
Tolga Korkut - Bianet